

MIŠLJENJA NASTAVNIKA GLAZBENIH ŠKOLA O ČIMBENICIMA USPJEŠNOSTI UČENIKA U GLAZBENOM OBRAZOVANJU

Lidija Nikolić¹, Ivana Šenk Gergorić², Marija Berać-Jozić³

Primljen: 28. 11. 2023.
Prihvaćen: 23. 4. 2024.

Cilj je ovoga istraživanja utvrditi koji su čimbenici uspješnosti učenika u glazbenim školama te načine na koje bi se podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi u Republici Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno anketiranjem nastavnika glazbe (N=153) zaposlenih u osnovnim i srednjim glazbenim školama u 38 gradova i općina u Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazali su kako se učenici upisuju u glazbenu školu najčešće jer žele učiti svirati ili pjevati, zatim na poticaj roditelja ili iz radoznalosti, a manje izraženi motivi upisivanja su ljubav prema glazbi i utjecaj vršnjaka koji idu u glazbenu školu. Nastavnici koji rade u glazbenim školama u Hrvatskoj misle kako su najvažniji čimbenici uspješnosti učenika u glazbenom obrazovanju podrška roditelja i obitelji, kvalitetna komunikacija nastavnika i učenika te količina i kvaliteta samostalnog vježbanja učenika.

Ključne riječi: glazbene predispozicije; javni nastupi; motivacija; nastavnici glazbe; roditelji

¹ Lidija Nikolić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Cara Hadrijana 10, 31000 Osijek, Hrvatska, lnikolic@foozos.hr, <https://orcid.org/0000-0003-0360-0469>

² Ivana Šenk Gergorić, Glazbena škola Ivana Matetića-Ronjgova Pula, Mletačka 3, 52100 Pula, Hrvatska, ivana.senk.gergoric@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6740-5825>

³ Marija Berać-Jozić, Glazbena škola Pavla Markovca, Trg žrtava fašizma 9, 10000 Zagreb, Hrvatska, marija.b.jozic@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8449-8795>

Uvod

Glazba je neizostavni dio čovjekova života. Osim što je glazba kulturno dobro i ima svoju društvenu vrijednost i ulogu, ona u značajnoj mjeri može pridonijeti kvaliteti života pojedinca od zadovoljavanja estetskih potreba, potreba za glazbenim izražavanjem i socijalizacijom kroz glazbu te emocionalnih potreba do različitih zdravstvenih dobrobiti (više u Dingle *et al.*, 2021). Kako bi se omogućilo učenje glazbe i podučavanje budućih glazbenih profesionalaca koji će glazbenu umjetnost održati živom, neophodno je osigurati glazbeno-obrazovni sustav. Održavanje specijalističkog sustava glazbenog obrazovanja ima svoje specifičnosti u odnosu na druge oblike obrazovanja pa različite zemlje imaju različite glazbeno-obrazovne sustave, ali svi imaju sličan problem (Aróstegui, 2016; Sanchez-Escribano *et al.*, 2022), a to je kako sustav učiniti održivim na dobrobit svih onih koji će u budućnosti željeti glazbeno se obrazovati.

U Republici Hrvatskoj postoji mogućnost za sve učenike koji imaju glazbene predispozicije pohađati državnu glazbenu školu koja je dostupna u većini gradova te roditelji samo simbolički participiraju u troškovima školarine. Hrvatski glazbeno-obrazovni sustav izdvojeni je sustav i odvija se paralelno s općim obrazovanjem, a njegov je cilj »da odgojem i obrazovanjem profesionalnih glazbenika različitih profila i zanimanja stalno proizvodi onaj dio društvene nadgradnje koji je obuhvaćen pojmom glazbene umjetnosti« (MZOŠ-HDGPP, 2006, 2). Hrvatski glazbeno-obrazovni sustav još uvijek nije usklađen s *Nacionalnim okvirnim kurikulumom* (MZOŠ, 2011) te se nastava u glazbenim školama izvodi prema nastavnim planovima i programima iz 2006. i 2008. godine (Svalina i Šimunović, 2023). Osnovna glazbena škola nudi program koji traje šest godina nakon koje u većim gradovima postoje i četverogodišnje srednje glazbene škole (MZOŠ-HDGPP, 2006, 2008). Ovo desetogodišnje glazbeno obrazovanje⁴ temelj je za studiranje glazbe na glazbenim akademijama koje svojim programima omogućuju postizanje vrhunskih glazbenih postignuća.

Glazbeno obrazovanje dugotrajan je i zahtjevan proces koji treba započeti u ranoj školskoj dobi kako bi se stekle kompetencije koje će

⁴ Za pojedine smjerove koje je moguće početi učiti u starijoj dobi trajanje glazbenog obrazovanja iznosi šest godina.

učenika dovesti do glazbene izvrsnosti. Na tom dugogodišnjem putu koji zahtijeva veliko ulaganje truda učenika i roditelja, odricanje i ulaganje resursa brojni će učenici koji su započeli glazbeno obrazovanje od njega odustati. Primjerice, podatci o broju učenika koji su upisali prvi razred te broj učenika iste generacije koji su upisali šesti razred osnovne glazbene škole u Hrvatskoj prema *Školskom e-Rudniku* (MZO, 2023) pokazuju kako se od prvog do šestog razreda polovica učenika ispiše iz glazbene škole (Tablica 1).

Tablica 1. Broj upisanih učenika u osnovnu glazbenu školu u prvi i šesti razred u istoj generaciji prema podatcima iz *Školskog e-Rudnika* Ministarstva znanosti i obrazovanja

razred							razlika od 1. do 6. r.	
prvi	drugi	treći	četvrti	peti	šesti			
šk. god. N	šk. god. N*	šk. god. N	šk. god. N	šk. god. N	šk. god. N	N	%	
2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.			
4429	3868	3310	2728	2128	2032	2397	54,12	
	-12,66%	-14,22%	-17,58%	-21,99%	-4,51%			
2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.			
4447	3847	3113	2655	2101	2023	2424	54,51	
	-13,49%	-19,08%	-14,71%	-20,87%	-3,71%			
2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.			
4545	3720	3167	2715	2184	2125	2420	53,25	
	-18,15%	-14,87%	-14,27%	-19,56%	-2,70%			
2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.			
4468	3832	3209	2770	2304	2184	2284	51,12	
	-14,23%	-8,43%	-13,68%	-20,23%	-5,51%			
2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	2022./23.			
4367	3790	3278	2839	2275	2194	2173	49,76	
	-12,21%	-13,51%	-13,39%	-19,87%	-3,56%			

* Znamenke izražene postotkom predstavljaju razliku upisanih učenika u odnosu na prošli razred u jednoj generaciji.

Ono što zabrinjava glazbene pedagoge jest činjenica da učenici odustaju od glazbene škole prije nego što su ovladali elementarnim glazbenim znanjima i vještinama te prije nego što su mogli osjetiti dobiti bavljenja glazbom (Cremashi *et al.*, 2015). Prema procjeni nastavnika⁵ (Nikolić *et al.*, 2023), učenici u najvećoj mjeri odustaju u dobi od 11 i 12 godina, a prema podacima u *Školskom e-Rudniku* (MZO, 2023) to se događa na prijelazu iz četvrtog u peti razred osnovne glazbene škole (Tablica 1).

Učenici obično izbjegavaju zadatke koji su prethodno rezultirali neuspjehom, ali su spremni uključiti se u aktivnosti koje su prethodno rezultirale uspjehom, čak i kada se te aktivnosti čine izazovnim (Sichivitsa, 2007). McPherson *et al.* (2016) su na temelju svojih istraživanja zaključili kako su djeca usmjerena na ciljeve, stoga preferiraju i biraju one aktivnosti u kojima bi, po njihovoj procjeni, mogla biti uspješna pa je njihova motivacija proizvod očekivanja postizanja uspjeha u učenju te vrijednosti koje pripisuju zadatku. Na temelju pregleda istraživanja Sichivitsa (2007) zaključuje da je vjerojatno da će učenici koji su u prošlosti imali ugodna iskustva pjevanja u zboru ili sviranja instrumenta biti uključeni u glazbene izvođačke aktivnosti, češće vježbati, postizati bolju kvalitetu izvedbe, osjećati se uspješno i da će se duže baviti glazbom u budućnosti. S obzirom na nedostatak dosadašnjih sustavnih istraživanja, namjera je ovoga rada istražiti čimbenike uspješnosti učenika u glazbenom obrazovanju u okviru državnih glazbenih škola u Hrvatskoj.

Uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju

O glazbenoj uspješnosti u ovome radu govorimo u kontekstu uspješnosti u glazbenom obrazovanju koje glazbena postignuća učenika vrednuje uspješnošću u polaganju ispita svih nastavnih predmeta u glazbenoj školi, nastupima na javnim produkcijama i natjecanjima mladih glazbenika. Glazbena uspješnost mora se promatrati dugoroč-

⁵ U radu se za sve osobe koje podučavaju glazbu u glazbenoj školi rabi pojam 'nastavnik glazbe' bez obzira radi li u osnovnoj ili srednjoj glazbenoj školi jer nije moguće razdvojiti nazivlje učitelja i nastavnika zbog toga što iste osobe rade na obje razine glazbenog obrazovanja. Također, govori se o nastavnice glazbe bez obzira vode li nastavu instrumenta, pjevanja, teorijskih glazbenih predmeta ili skupnog muziciranja jer ista osoba može raditi u različitim nastavnim predmetima.

no kroz kumulativni učinak u ovladavanju prije svega instrumentalnim izvođenjem jer je za postizanje glazbene uspješnosti potrebno izuzetno dugo vremensko razdoblje (Bogunović, 2008).

Temeljna pretpostavka glazbene uspješnosti jest glazbeni potencijal pojedinca, zatim učenje i vježbanje, međutim, postoje i drugi čimbenici kao što su okruženje te razvojne i psihološke karakteristike učenika koji igraju značajnu ulogu u razvoju glazbenog izvođača (Bogunović, 2021; McPherson *et al.*, 2016). Čimbenike glazbene uspješnosti učenika Bogunović (2008) promatra iz perspektive glazbenih i psiholoških svojstava učenika (glazbene sposobnosti, ličnost učenika, motivacija za učenje glazbe), obiteljske sredine učenika glazbe, nastavnika glazbe i suradnje učenika, roditelja i nastavnika. Na osobne čimbenike glazbene uspješnosti (osobine ličnosti, glazbene sposobnosti, inteligencija i drugo) kao i na vanjske čimbenike (socijalno-ekonomski status obitelji učenika, usklađenost glazbenog obrazovanja s općim obrazovanjem i drugo) nastavnici ne mogu utjecati, ali na motivaciju učenika je moguće utjecati, a ona predstavlja velik dio varijance postignuća (Asmus, 2021).

Motivacija je važna u svakom učenju, što uključuje i učenje glazbe za koje je prvenstveno potrebna odluka učenika da se uključi u glazbeno obrazovanje. Hallam (2002) je na temelju analize brojnih istraživanja zaključila kako se velik broj djece u zapadnoj kulturi odlučuje pohađati nastavu glazbe jer to od njih očekuju roditelji i škola, drugi se odlučuju na glazbeno obrazovanje jer njihovi prijatelji/vršnjaci sviraju glazbeni instrument, a dio djece glazbeno obrazovanje privlači zbog utjecaja poznatih glazbenika ili zbog vlastitog interesa za glazbu. S obzirom na to da je optimalna dob za početak glazbenog obrazovanja u ranoj školskoj dobi, učenje glazbenog instrumenta obično iniciraju djetetovi roditelji (Comeau i Huta, 2015) te podržavaju motivaciju djeteta. Međutim, s vremenom djeca shvaćaju da je potrebno vrijeme i napor kako bi se postigla glazbena izvrsnost (McPherson, 2000). Neki će učenici zadržati početnu motivaciju, ali neki će od njih pokazivati otpor i konačno odustati od glazbenog obrazovanja. Istraživanja provedena s učenicima glazbenih škola u Hrvatskoj (Alač, 2011; Mičija Palić i Vasilj, 2021) zabilježila su kako se učenici upisuju u glazbenu školu najčešće zbog želje za učenjem sviranja instrumenta ili pjevanja, a tek manji broj učenika izjašnjava se kako je glazbenu školu upisao na poticaj roditelja ili

drugog člana obitelji, nastavnika ili odgojitelja te prijatelja. Pokazalo se kako su učenici koji su se u glazbenu školu upisali jer su to sami željeli bili uspješniji u glazbenom obrazovanju nego učenici koji su se upisali na poticaj roditelja ili vršnjaka (Alač, 2011).

Motivacija za glazbeno obrazovanje može se promatrati u kontekstu inicijalne motivacije prilikom upisa glazbene škole, ali iz perspektive glazbenih pedagoga puno je važnija motivacija za nastavak glazbenog obrazovanja koja će dovesti do akademske uspješnosti učenika u glazbenoj školi te glazbene izvrsnosti (Evans, 2016).

Nastavnik glazbe može biti snažan motivator učeniku za učenje glazbe (Woody, 2021). Uz praćenje programa glazbenog obrazovanja te postizanje glazbenih ishoda učenja nastave glazbe, nastavnici imaju konstantan zadatak tijekom glazbenog obrazovanja svakog učenika podržavati motivaciju učenika u odnosu na njegove osobne karakteristike, na društveni i obrazovni kontekst u kojemu učenik živi te na pojedina razvojna razdoblja kroz koja svaki učenik prolazi u dobi od 8 do 18 godina. Tucker (2017) ističe kako nastavnici glazbe mogu pozitivno utjecati na motivaciju učenika i njihovo samopoimanje vlastitih kompetencija na način da biraju riječi u komunikaciji s učenikom u obliku atribucija i povratnih informacija, omogućavaju pozitivna iskustva glazbenog nastupa, potičući intrinzičnu motivaciju zadovoljavanjem učenikove potrebe za autonomijom i motiviranjem učenika za vježbanje te nudeći učeniku ekstrinzične nagrade te uspostavljanjem podržavajućeg i surađujućeg okruženja na nastavi instrumenta.

Roditelji imaju presudan utjecaj na motivaciju djece za bavljenje glazbom i stjecanje glazbenih vještina (Creech, 2016). Uloga roditelja u glazbenom obrazovanju njihove djece ispunjava se podrškom djetetu u želji za učenjem glazbe i realiziranjem cijelog sustava materijalne i psihološke podrške koji je potreban da bi se dijete moglo upisati u glazbenu školu, redovito pohađati nastavu, vježbati i kontinuirano napredovati (Bachowska, 2021; Cremaschi *et al.*, 2015; Ilari, 2017; Upi-tis *et al.*, 2017). Pozitivni rezultati u glazbenom obrazovanju mogu se postići kada roditelji dobiju od djeteta pozitivnu povratnu informaciju o stupnju njihove uključenosti u njegovo glazbeno obrazovanje, kada pregovaraju s djetetom o pitanjima vježbanja u okvirima koje postavlja nastavnik, kada osiguravaju povoljno kućno okruženje za vježbanje, zanimaju se za dobar odnos između nastavnika i učenika, komunicira-

ju s nastavnikom u vezi djetetovog napretka i uvijek su zainteresirana publika za glazbena nastojanja svog djeteta (Creech, 2016). Aktivnim sudjelovanjem roditelja u vježbanju povećava se i prosječna glazbena uspješnost učenika, stoga nastavnik treba uputiti »roditelja u strukturirani način rada (vježbanja), planiranja i organizaciju djetetova slobodnog vremena kao i oblike poticajnog ponašanja prema djeci« (Alač, 2011, 75). Kada se govori o izvorima motivacije koji su odlučujući za podržavanje vježbanja i stvaranje navike vježbanja tijekom dugog vremenskog razdoblja, a osobito u ranoj fazi instrumentalne nastave, podrška i inicijativa roditelja nedvojbeno su važni podjednako kao i odnos s nastavnikom instrumenta (Bogunović, 2021).

Postizanje uspješnosti u glazbenom obrazovanju rezultat je zajedničkog djelovanja učenika, roditelja i nastavnika, a neučinkovita komunikacija između nastavnika i roditelja već u ranoj fazi glazbenog obrazovanja dovodi do odustajanja od glazbene škole, što ističe važnost trijade učenik – nastavnik - roditelj (Bogunović, 2008).

Vježbanje sviranja ili pjevanja nezaobilazan je i važan čimbenik obrazovanja glazbenika. Cilj vježbanja nije samo naučiti izvesti skladbu nego i razvijati složene mentalne i fizičke adaptacije koje će omogućiti dugoročno izgrađivanje vještina (Lehmann *et al.*, 2007) te usvajati učinkovite strategije vježbanja koje su povezane s razinom vještine (Jørgensen i Hallam, 2016). Oliveira *et al.* (2021) su na temelju pregleda istraživanja zaključili kako kvaliteta vježbanja igra veliku ulogu u uspješnosti u učenju sviranja, a broj sati vježbanja snažan je prediktor glazbenog postignuća. Nalazi upućuju na zaključak da što je netko više motiviran, više će vježbati (Oliveira *et al.*, 2021) čime se postižu bolji rezultati, što rezultira višim razinama motivacije (Hallam *et al.*, 2021). Problem s vježbanjem leži u tome što je to promišljena i naporna aktivnost u izolaciji u kojoj su učenici najčešće prepušteni sami sebi (Evans, 2016). Učenicima osnovne glazbene škole primarno je obvezno obrazovanje u općeobrazovnoj školi, stoga organizacija vremena i rasporeda obveza nastave, učenja i izvannastavnih aktivnosti u kombinaciji s glazbenom školom predstavlja značajan izazov za svakoga od njih. Prema istraživanju Mičija Palić i Vasilj (2021) provedenom među učenicima glazbene škole u Hrvatskoj učenici koji pohađaju glazbenu školu opterećeni su brojnim aktivnostima i ne mogu se u dovoljnoj mjeri posvetiti vježbanju kako bi podržali svoju uspješnost u glazbi. Osim

velike količine vremena potrebne za akumuliranje vježbanja u svrhu postizanja uspješne glazbene izvedbe, problem mogu predstavljati i druge, učenicima privlačne aktivnosti koje mogu pružiti brže putove do postizanja uspješnosti (Evans, 2016). Stoga, nastojanja sudionika odgojno-obrazovnog procesa trebaju biti usmjerena stvaranju boljih uvjeta za učenike uključene u glazbeno obrazovanje te na poticanje njihove motivacije za učenje glazbe.

Metodologija istraživanja

Cilj je ovoga istraživanja utvrditi koji su čimbenici uspješnosti učenika u glazbenim školama te načine na koje bi se podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi u Republici Hrvatskoj. Istraživačka pitanja na koja će se tražiti odgovori u ovome istraživanju su procjene i mišljenja nastavnika glazbe o tome:

- a. Koji su motivacijski čimbenici upisa djece u osnovnu glazbenu školu?
- b. Koji su najvažniji čimbenici uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi?
- c. Što bi nastavnici, učenici, roditelji, uprava škole i nadležno ministarstvo mogli učiniti kako bi se podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi?

Sudionici

Istraživanjem se htjelo obuhvatiti što više nastavnika glazbe u državnim glazbenim školama u Hrvatskoj. Uzorak istraživanja bio je prigodan. U istraživanju je sudjelovalo 109 (71,24 %) nastavnica i 44 (28,76 %) nastavnika zaposlenih u osnovnim i srednjim glazbenim školama u 38 gradova i općina u Hrvatskoj. Prosječna dob ispitanika je 42,95 (SD=9,013; N=153; Min.=27; Max.=66) godina. Najveći broj ispitanih nastavnika (N=80; 52,29 %) radi i u osnovnoj i u srednjoj glazbenoj školi, samo u osnovnoj glazbenoj školi radi njih 36,60 % (N=56), dok je najmanji broj nastavnika koji rade samo u srednjoj glazbenoj školi (N=16; 10,46 %). Za potrebe ovog istraživanja uzeti su odgovori onih nastavnika koji imaju najmanje pet godina radnog staža u glazbenoj školi (M=16,95; SD=8,77; N=153; Min.=5; Max.=43) u podučava-

nju instrumenta ili pjevanja, teorijskih glazbenih predmeta i/ili skupnog muziciranja. Budući da su ispitani nastavnici imali različite kombinacije predmeta koje predaju u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi (Tablica 2), nije moguće njihove odgovore promatrati iz perspektive nastavnika instrumenta, teorijske nastave glazbe ili skupnog muziciranja ili u odnosu na vrstu škole.

Tablica 2. Vrsta nastave koju izvode ispitani nastavnici u glazbenim školama

Vrsta nastave	f	%
Nastava instrumenta	81	52,94
Nastava teorijskih glazbenih predmeta	27	17,65
Nastava instrumenta i skupnog muziciranja	20	13,07
Nastava teorijskih glazbenih predmeta i skupnog muziciranja	12	7,84
Nastava solo-pjevanja	4	2,61
Nastava instrumenta i teorijskih glazbenih predmeta	3	1,96
Nastava skupnog muziciranja	2	1,31
Nastava solo-pjevanja i skupnog muziciranja	2	1,31
Nastava instrumenta, teorijskih glazbenih predmeta i skupnog muziciranja	2	1,31
	153	100,00

Veći dio ispitanih nastavnika (N=119; 77,78 %) vodi učenike na natjecanja mladih glazbenika.

Instrument

Anonimni *Upitnik o čimbenicima uspješnosti učenika u glazbenoj školi za nastavnike glazbenih škola* sadržavao je 27 čestica. Prvih sedam čestica sadržavale su pitanja višestrukog izbora: u prve dvije čestice prikupljani su podaci o demografskim obilježjima nastavnika (dob, spol), a u sljedećih pet čestica o njihovom radnom statusu (radni staž, oblici nastave koje izvode, mjesto škole, razina glazbene škole, mentorstvo učenika na natjecanjima). Instrument je sadržavao i 12 tvrd-

nji o čimbenicima uspješnosti učenika u glazbenom obrazovanju s pet stupanjskom Likertovom skalom slaganja (od 1 za ‘ne slažem se’ do 5 za ‘u potpunosti se slažem’). Skala s 12 tvrdnji ima zadovoljavajuću pouzdanost (Cronbach $\alpha=0,867$). Valjanost instrumenta provjerena je i potvrđena faktorskom analizom glavnih komponenta. Utvrđena su dva faktora s karakterističnim korijenima iznad 1 koji zajedno objašnjavaju 53,83 % varijance (KMO=0,863; Bartlettov test sferičnosti $\chi^2(66)=704,963$; $p=0,000$). Koeficijenti unutarnje konzistencije za svaki od faktora zadovoljavajući su jer za prvi faktor *uspješnosti u glazbenom obrazovanju* Cronbach alfa koeficijent iznosi $\alpha=0,829$, a za drugi faktor *podrške uspješnosti u glazbenom obrazovanju* $\alpha=0,781$. Instrument je sadržavao i jedno pitanje višestrukog izbora o motivaciji učenika za upis u glazbenu školu te dva pitanja otvorenog tipa u kojima su mogli dopisati čimbenike motivacije učenika za upis koji nisu ponuđeni i čimbenike uspješnosti učenika u glazbenom obrazovanju koji nisu ponuđeni u skali. Nadalje, pet čestica imalo je pitanja otvorenog tipa s prijedlozima što bi nastavnici, uprava škole, nadležno ministarstvo, učenici i roditelji mogli učiniti kako bi se podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi.

Postupak

Anketiranje nastavnika glazbenih škola izvršeno je tijekom travnja i svibnja 2022. godine putem interneta u *Google forms* obrascu. Na e-mail adrese ravnatelja 56 državnih glazbenih škola u Hrvatskoj poslano je pozivno pismo s molbom za dijeljenjem poveznice s anketnim upitnikom svim nastavnicima glazbe koji rade u školi. Anketa je bila anonimna i dragovoljna te je sadržavala podatke o cilju te osnovnim obilježjima istraživanja.

Prikupljeni podatci obrađeni su kvalitativnom i kvantitativnom analizom. Kvalitativna analiza podrazumijevala je analizu sadržaja te su odgovori na pitanja otvorenog tipa grupirani prema sadržaju, kodirani i pobrojani, a u istraživanju se prikazuju oni odgovori koje je dalo najmanje 10 % ispitanika koji su napisali svoje odgovore na pojedina pitanja. Kvantitativna analiza učinjena je pomoću statističkog programa *SPSS 26.0* te su podatci obrađeni tehnikama deskriptivne i inferencijalne statistike.

Rezultati i rasprava

Motivacija učenika za upis u glazbenu školu

Na pitanje u kojemu su mogli zaokružiti više odgovora nastavnici su među ponuđenim čimbenicima izrazili svoje mišljenje o razlozima upisa učenika u osnovnu glazbenu školu i dopisali one čimbenike koji nisu bili ponuđeni (Tablica 3).

Tablica 3. Čimbenici motivacije za upis u osnovnu glazbenu školu

Što motivira učenike da se upišu u osnovnu glazbenu školu?	f	%
Želja za učenjem sviranja /pjevanja	130	84,97
Poticaj roditelja i obitelji	91	59,48
Radoznalost	86	56,21
Ljubav prema glazbi	48	31,37
Vršnjaci i prijatelji idu u glazbenu školu*	21	13,73

*Odgovor koji su dodali nastavnici.

Nastavnici glazbenih škola slažu se kako je želja za učenjem sviranja ili pjevanja glavni motiv upisa u glazbenu školu, što se poklapa s mišljenjem učenika glazbenih škola (Alač, 2011; Mičija Palić i Vasilj, 2021), međutim, nastavnici pridaju veću važnost utjecaju roditelja i obitelji, stoga se može pretpostaviti kako su svjesniji transfera stavova roditelja o glazbi i glazbenom obrazovanju u odnosu na učenike. Nadalje, znatan broj nastavnika misli kako je najvažniji motiv za upis glazbenu školu radoznalost učenika, ali i ljubav prema glazbi (Tablica 1). Procjena nastavnika o inicijalnoj motivaciji učenika za glazbeno obrazovanje upućuje na zadovoljavajuću motivaciju učenika za učenje glazbe koju će nastavnici moći njegovati tijekom glazbenog obrazovanja.

Čimbenici uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi

Nastavnici su izrazili svoje slaganje s 12 tvrdnji u kojima se navode pojedini čimbenici uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi (Tablica 4). Najviši stupanj slaganja postignut je kod tvrdnje da

uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju ovisi o podršci roditelja i obitelji ($M=4,58$) i s tom tvrdnjom se slaže 96,73 % nastavnika. Ovaj rezultat pokazuje kako nastavnici u Hrvatskoj misle kako je roditeljska i obiteljska podrška najvažniji čimbenik uspješnosti u glazbenom obrazovanju, što je istovjetno nalazima istraživanja Lorenzo Socorro *et al.* (2015). Uz podršku roditelja i obitelji prema nastavnicima, podjednako je važna i kvalitetna komunikacija nastavnika i učenika ($M=4,53$), a 92,16 % nastavnika se u manjoj ili većoj mjeri slaže s tim, što je sasvim očekivano jer bez komunikacije nije moguć prijenos znanja i razvoj vještina niti izgradnja odnosa između nastavnika i učenika koji je temelj »cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa te snažno utječe na njegove ishode« (Škojo i Jukić, 2018, 470). Treći čimbenik koji su nastavnici ocijenili podjednako presudnim za uspješnost u glazbenom obrazovanju jest količina i kvaliteta samostalnog vježbanja učenika ($M=4,52$) te se s ovom tvrdnjom slaže 91,51 % nastavnika (Tablica 4). Kada se govori o glazbenom obrazovanju primarno se misli na učenje glazbe i stjecanje izvođačkih glazbenih vještina, a bez vježbanja sviranja i/ili pjevanja ne mogu se postići ishodi glazbenog obrazovanja.

Među čimbenicima glazbene uspješnosti učenika s kojima se nastavnici u prosjeku djelomično slažu najviši stupanj slaganja postignut je kod metodičkih kompetencija nastavnika ($M=4,46$); s tim se čimbenikom slaže 89,54 % ispitanika. Stručnost nastavnika glazbe osim stručnosti u glazbi podrazumijeva i pedagošku i metodičku kompetentnost i imperativ je nastave glazbe. Najveći dio ispitanih nastavnika u istraživanju Lorenzo Socorro *et al.* (2015) izjasnio se kako misli da je njihov rad esencijalan za učenikovu uspješnost u glazbenom obrazovanju. Koliko je nastavnikova kompetentnost važna u odabiru metoda u nastavi glazbenog instrumenta pokazano je u rezultatima istraživanja Bačlija Sušić i Županić Benić (2019) prema kojima je utvrđena razlika u jačini motivacije učenika za učenje glazbe u odnosu na odabir metode poučavanja. Djelomično slaganje ($M=3,50$) postignuto je i kod tvrdnje kako uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju najviše ovisi o izvođačkoj izvrsnosti nastavnika instrumenta/pjevanja, a da je to važan čimbenik glazbene uspješnosti učenika misli 56,86 % nastavnika. S obzirom na to da se pod glazbenom uspješnošću najvećim dijelom podrazumijeva glazbeno izvođenje, tako je za uspješnu nastavu instrumenta/pjevanja važna i izvođačka kompetentnost nastavnika. Premda

Tablica 4. Čimbenici uspješnosti u glazbenom obrazovanju

Uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju najviše ovisi o...	N	M	SD	Mdn	1 ne slažem se		2 djelomično se ne slažem		3 niti se slažem niti se ne slažem		4 djelomično se slažem		5 u potpunosti se slažem	
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
podrški roditelja i obitelji.	153	4,58	0,67	5	2	1,31	0	0	3	1,96	50	32,68	98	64,05
kvalitetnoj komunikaciji nastavnika i učenika.	153	4,53	0,87	5	3	1,96	6	3,92	3	1,96	36	23,53	105	68,63
količini i kvaliteti samostalnog vježbanja učenika.	153	4,52	0,77	5	1	0,65	4	2,61	8	5,23	41	26,80	99	64,71
metodičkim kompetencijama nastavnika.	153	4,46	0,85	5	2	1,31	5	3,27	9	5,88	42	27,45	95	62,09
suradnji nastavnika i roditelja.	153	4,25	0,98	5	4	2,61	6	3,92	16	10,46	49	32,03	78	50,98
sudjelovanju učenika na javnim nastupima.	153	4,22	0,88	4	3	1,96	5	3,27	12	7,84	68	44,44	65	42,48
stimulativnom ambijentu glazbene škole.	153	4,14	0,86	4	1	0,65	10	6,54	11	7,19	76	49,67	55	35,95
glazbenim predispozicijama učenika.	153	4,04	0,93	4	5	3,27	7	4,58	12	7,84	82	53,59	47	30,72
kvaliteti programa glazbene škole.	153	3,88	0,97	4	4	2,61	11	7,19	25	16,34	72	47,06	41	26,80
odlascima na koncerte klasične glazbe.	153	3,66	1,03	4	3	1,96	21	13,73	35	22,88	60	39,22	34	22,22
sudjelovanju učenika na natjecanjima mladih glazbenika.	153	3,61	1,13	4	9	5,88	16	10,46	36	23,53	57	37,25	35	22,88
izvođačkoj izvrsnosti nastavnika instrumenta/pjevanja.	153	3,50	1,14	4	11	7,19	18	11,76	37	24,18	58	37,91	29	18,95

je postotak nastavnika koji ovaj čimbenik drže velikim utjecajem za glazbenu uspješnost učenika tek oko polovice, statistički umjerena i značajna razlika između važnosti metodičkih kompetencija i izvodačke izvrsnosti nastavnika izračunata Wilcoxonovim testom rangova zavisnih uzoraka ($z=-7,953$; $p=0,000$; $r=0,45$) objašnjava u kojoj mjeri su metodičke kompetencije nastavnika instrumenta/pjevanja važne za uspješan rad s učenicima.

Po važnosti iza metodičkih kompetencija nastavnici su vrednovali čimbenik suradnje nastavnika i roditelja ($M=4,25$) s čime se slaže njih 86,92 %. Važnost roditelja i vježbanja instrumenta kao ključnih čimbenika podržava suradnja nastavnika i roditelja bez koje roditelji, barem u prvim godinama glazbene škole, većinom ne mogu pomoći djetetu u odnosu na vježbanje. Kvaliteta suradnje nastavnika i roditelja u kontekstu učestalosti i trajanja vježbanja može biti odlučujući čimbenik za dalji tijek i ishode instrumentalne poduke (Bogunović, 2021), a neophodna je i za sve druge aspekte glazbenog obrazovanja te treba biti kvalitetna kako bi trijada učenik-roditelj-nastavnik funkcionirala na dobrobit učenika.

Nastavnici su se izjasnili kako se djelomično slažu i s tvrdnjom da uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju najviše ovisi o sudjelovanju učenika na javnim nastupima ($M=4,22$). S ovom tvrdnjom složilo se 86,92 % nastavnika. Nadolazeći javni nastupi mogu biti snažni motivatori za vježbanje učenika (Woody, 2021). Uspješan nastup omogućuje priznanje za postignuće i učenici se mogu osjećati posebnima, što će povećati motivaciju za dalje učenje i vježbanje. Hallam (2002) ističe kako uspješan nastup omogućuje učeniku da sebe doživljava muzikalnim, što izgrađuje njegov identitet kao glazbenika. Pozitivan učinak nastupa podrazumijeva se ako je bio uspješan, dok za nastup koji nije bio uspješan učinak može biti gubitak samopouzdanja i motivacije za glazbu (Davidson i Scutt, 1999). Prema 60,13 % nastavnika sudjelovanje učenika na natjecanjima mladih glazbenika potiče uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju, a ukupan rezultat pokazuje kako se nastavnici djelomično slažu da ovaj čimbenik ima najveći utjecaj ($M=3,61$). Iako su nastavnici postigli podjednak stupanj slaganja s tvrdnjama o utjecaju nastupa i natjecanja na učeničku glazbenu uspješnost, postoji umjerena statistički značajna razlika izračunata Wilcoxonovim testom rangova zavisnih uzoraka ($z=-6,797$; $p=0,000$; $r=0,39$). Ova razlika upućuje na

mišljenje nastavnika da nastupanje na natjecanjima mladih glazbenika znatno manje poticajno djeluje na uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju nego nastupi koji nisu u kompetitivnom obliku.

Nadalje, nastavnici se djelomično slažu i s tvrdnjom da uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju ovisi o stimulativnom ambijentu glazbene škole ($M=4,14$) te se s tim slaže 85,62 % nastavnika. Boravak u ugodnom ambijentu pridonosi zadovoljstvu pojedinca i njegovoj dobrobiti, što je posebno važno za obrazovni kontekst gdje kvaliteta ambijenta utječe na produktivnost i učenje (Frontczak i Wargocki, 2011; De Giuli *et al.*, 2014). Osim što ambijent omogućuje da se učenik osjeća ugodno, uređenost prostorija škole može poticati interes učenika za glazbu i njegovati njihov osjećaj za lijepo, a šalje i poruku učeniku o društvenom vrednovanju glazbenog obrazovanja.

Djelomično slaganje nastavnika ($M=4,04$) postignuto je i u tvrdnji kako glazbena uspješnost učenika najviše ovisi o glazbenim predispozicijama, s kojom se slaže 84,62 % nastavnika. Podrazumijeva se da pojedinac treba imati predispozicije za bavljenje pojedinom aktivnošću. Međutim, rezultat istraživanja upućuje na to da su glazbene predispozicije, prema nastavnicima u glazbenim školama, tek na osmom mjestu. Kada se uspoređi važnost čimbenika stimulativnog ambijenta škole i glazbenih predispozicija Wilcoxonovim testom rangova zavisnih uzoraka ($z=-1,135$; $p=0,256$) nije dokazana statistička značajnost razlike između ova dva rezultata, što upućuje na važnost skrivenog kurikula (više u Pavičić Vukičević, 2013) za glazbenu uspješnost učenika.

Nastavnici se djelomično slažu kako kvaliteta programa glazbene škole uvjetuje uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju ($M=3,88$); važnom ju smatra 73,86 % nastavnika. Složenost kriterija za kvalitetan program glazbene škole nije jednostavno objasniti jer se program treba voditi glazbenom izvrsnošću, ali i mogućnostima učenika i njihovim potrebama u pojedinoj fazi njihovog razvoja te u odnosu na okolnosti odgojno-obrazovnog sustava u cjelini.

Da odlasci na koncerte klasične glazbe uvjetuju glazbenu uspješnost učenika misli 61,44 % nastavnika ($M=3,66$). Mišljenje nastavnika o važnosti učeničkog posjećivanja koncerata klasične glazbe osim iskustva vrhunske glazbene izvedbe skladbi može se objasniti i učinkom uživanja u vrhunskoj glazbenoj izvedbi koja nudi emocionalno zadovoljstvo i može motivirati učenika na dalji rad kako bi i sam postigao

glazbenu izvrsnost. Naime, glazbeno obrazovanje dugotrajan je put od početnog ovladavanja instrumentom do muzikalne izvedbe zahtjevnih glazbenih komada te učenici vremenom mogu iz fokusa izgubiti cilj svog glazbenog obrazovanja, stoga im koncert može osvježiti motivaciju da postanu glazbenici te podržati dalje vježbanje. Također, u koncertnoj situaciji učenik je u prilici osvijestiti društveno priznanje takve aktivnosti, što može poticajno djelovati na njih.

Podržavanje uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi

Istraživanjem se htjelo prikupiti konstruktivne prijedloge nastavnika kao stručnih osoba koji su najmanje pet godina svakodnevno u glazbeno-obrazovnoj praksi za buduće djelovanje pojedinih sudionika odgojno-obrazovnog sustava u cilju djelovanja na pozitivnije ishode učenja glazbe u glazbenim školama u Hrvatskoj.

Nastavnici

Nastavnici glazbenih škola (N=79) dali su svoje prijedloge kako bi nastavnici mogli više pridonijeti uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi (Tablica 5).⁶

Tablica 5. Odgovori na pitanje što bi nastavnici mogli činiti kako bi podržali i potpomogli uspješnost učenika u glazbenoj školi

	Nastavnici bi trebali...	f
a.	... više primjenjivati individualizirani pristup učeniku.	31
b.	... pružati veću psihološku podršku učenicima.	31
c.	... angažirati se i više od nastave propisane programom glazbene škole.	20
d.	... napredovati u metodičkim kompetencijama.	14

⁶ Nastavnici koji su sudjelovali u istraživanju pokazali su svoju predanost glazbeno-pedagoškoj profesiji i visok stupanj odgovornosti za održanje i kvalitetu glazbenog obrazovanja u Hrvatskoj. Ovim se putem zahvaljujemo na uloženom vremenu i trudu za ispunjavanje upitnika, a posebno zahvaljujemo na konstruktivnim odgovorima u pitanjima otvorenog tipa.

- a. Nastavnici smatraju kako se na nastavi treba primjenjivati individualizirani pristup učeniku, što bi se trebalo ostvariti tako da se, koliko god je moguće, program prilagodi sposobnostima i afinitetima svakog pojedinog učenika. Dakle, nastavnici trebaju biti fleksibilniji u odnosu na propisani program u smislu količine i raznolikosti programa u kojemu će biti prostora i za skladbe koje odstupaju od klasične glazbe. Ističu kako je važno da se učeniku ponudi nekoliko alternativa te mu se prepusti odluka o skladbi koju će učiti. Ovi prijedlozi odnose se na odstupanje od propisanog programa i kriterija ocjenjivanja, a individualizirani pristup nastavnici predlažu i na razini postavljanja razumnih ciljeva i rokova koji su realistični za pojedinog učenika.
- b. Nastavnici misle kako je za uspješnost učenika važna i psihološka podrška učeniku. Smatraju kako je prije svega važno prihvatiti osobnost i posebnost svakog učenika te uočiti njegove potrebe i interese koje treba usmjeravati i poticati njihov razvoj. Psihološka podrška učeniku, prema mišljenju nastavnika, treba se ostvariti postizanjem bolje komunikacije s učenikom, da više s njim razgovaraju i posvećuju mu pažnju, izgrade povjerenje i ostvare prijateljski odnos s učenikom, motiviraju ga i ohrabruju, slušaju njegove želje i potrebe.
- c. Nastavnici smatraju kako je za uspješnost učenika u glazbenoj školi važan i njihov angažman u aktivnostima s učenicima izvan nastave kao što su: organiziranje i vođenje učenika na vrhunske koncerte klasične glazbe, radionice, seminare, putovanja, probe profesionalnih ansambala; provođenje kreativnih projekata u školi i izvan nje; omogućavanje i poticanje skupnog muziciranja u neformalnom okruženju; omogućavanje učenicima više nastupa u školi i izvan nje.
- d. Prema mišljenju nastavnika još jedno područje njihova djelovanja na veću uspješnost učenika glazbenom obrazovanju je konstantno metodičko, pedagoško i izvođačko napredovanje i usavršavanje nastavnika kako bi svoju nastavu osvježavali kvalitetnim, inovativnim, raznolikim i učenicima zanimljivim načinima poučavanja.

Nastavnici samokritično preuzimaju dio odgovornosti za uspješnost učenika u glazbenom obrazovanju i konstruktivno promišljaju o svemu što stoji na putu napretku učenika u glazbi, a to dobro oslikava odgovor jedne nastavnice:

»Ako mi sami sudjelujemo u društveno neprihvatljivim postupcima kao što su: opravdati dječje izostanke bez obzira na razlog, mi potičemo nerad. Ako

dijete dobije impuls od društva da je glazbena škola tečaj (vrlo skupi tečaj privilegiranih koji plaćaju svi porezni obveznici), jasno je da će i stav djeteta prema školi biti neozbiljan. Uspješnost učenika nije nužno nagrada na natjecanju ili položen razred već dugoročno gledano, odgoj mlade osobe koja će zdravo valorizirati umjetnost na svim poljima i razviti respekt. Podilaženje učeniku na način da se pravdaju izostanci, poklanjaju ocjene, pušta na ispitu nije dobro za društvo, a niti za učenika koji na kraju nema postignut i odgojni aspekt škole: razviti odgovornost, radne navike, samostalnost, kritičko mišljenje i umjetničku estetiku.« (Nastavnica, 35 godina, 5 godina radnog staža)

Roditelji

Što bi roditelji mogli činiti kako bi podržali i potpomogli uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi navelo je 108 nastavnika glazbenih škola, a odgovori su grupirani i prikazani u Tablici 6.

Tablica 6. Odgovori na pitanje što bi roditelji mogli činiti kako bi podržali i potpomogli uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi

Roditelji bi trebali ...	f
a. ... pokazati veće zanimanje i više se uključiti u glazbeno obrazovanje svoga djeteta.	64
b. ... više poticati dijete na svakodnevno vježbanje te kontrolirati dijete koliko i kako vježba.	51
c. ... više komunicirati i surađivati s nastavnikom glazbe.	29

a. Kada su nastavnici pisali odgovore na pitanje o roditeljskom doprinosu većoj uspješnosti njihove djece u glazbenom obrazovanju istaknuli su potrebu za većim roditeljskim zanimanjem za djetetovo školovanje u glazbenoj školi i njihovim većim vrednovanjem glazbene škole koja nije slobodna aktivnost o kojoj dijete može samo voditi brigu niti oblik rekreacije, nego škola koja ima program i ishode učenja. Roditelji bi trebali više podržavati svoje dijete koje ide u glazbenu školu i osluškiivati njegove potrebe. Trebali bi se više uključiti u glazbeno obrazovanje svoga djeteta na način da prate proces stjecanja znanja i vještina u školi i kod kuće, rad i napredak djeteta, njegove

javne nastupe na koncertima te da budu više uključeni u rad i zbivanja u glazbenoj školi.

- b.** Prijedlozi za poboljšanje uloge roditelja u glazbenoj uspješnosti njihove djece koja pohađaju glazbenu školu odnose se na poticanje djeteta na svakodnevno vježbanje instrumenta, ali i odgoj koji njeguje razvoj radnih navika i preuzimanje odgovornosti za izvršavanje svojih obveza. Roditelji bi trebali pomoći djeci u organizaciji dnevnog rasporeda obveza koje su za djecu koja pohađaju glazbenu školu brojne uključujući nastavne obveze, zadaće i vježbanje instrumenta te provjeravati drži li se dijete tog rasporeda. Nastavnici misle kako bi za veću uspješnost učenika bilo korisno da se roditelji više uključe u djetetov rad kod kuće tako da im pomognu pri zadaćama i da slušaju djecu kako vježbaju sviranje.
- c.** Kao treću skupinu prijedloga nastavnici su naveli kako bi roditelji trebali više i bolje komunicirati s nastavnikom glazbe, više poštivati i podržavati nastavnika i surađivati s njim kako bi zajedničkim djelovanjem učenika pratili u njegovom glazbenom razvoju.

Najvažniji čimbenik uspješnosti glazbenog obrazovanja jest podrška roditelja i obitelji, a iz odgovora nastavnika može se zaključiti kako je znatan broj roditelja nezainteresiran za djetetovo glazbeno obrazovanje i u njega nisu uključeni u dovoljnoj mjeri.

Učenici

Što bi učenici mogli činiti kako bi bili uspješniji u glazbenom obrazovanju predložilo je 105 nastavnika glazbenih škola (Tablica 7).

Tablica 7. Odgovori na pitanje što bi učenici mogli činiti kako bi bili uspješniji u glazbenom obrazovanju

	Učenici bi trebali ...	f
a.	... više i kvalitetnije vježbati instrument/pjevanje.	68
b.	... biti aktivniji na nastavi u glazbenoj školi.	41
c.	... više slušati glazbu i istraživati o glazbi.	23

- a.** Prijedlozi nastavnika o tome što bi učenici mogli činiti kako bili uspješniji u glazbenom obrazovanju u najvećoj mjeri odnose se na

njihovo učestalije i kvalitetnije vježbanje sviranja glazbenog instrumenta/pjevanja. Osim veće količine vremena kojega bi učenici trebali provoditi u vježbanju instrumenta, naglašavaju i kako je važno da učenici vježbaju svjesno, koncentrirano, organizirano i sistematično na načine na koje je to predložio nastavnik kako bi ono bilo učinkovitije.

- b. Nastavnici su istaknuli i potrebu da se učenici više angažiraju na nastavi u glazbenoj školi, prije svega da redovito pohađaju nastavu i za nju naprave zadaće koje su dobili. Prema mišljenju nastavnika učenici bi trebali aktivno pristupati nastavnom procesu i pitati za ono što im nije jasno, slušati i uvažavati savjet nastavnika, izjašnjavati se o tome što im je zanimljivo, što vole u glazbi i što im se sviđa, što ih brine u odnosu na njihov napredak, pitati o onome što ih zanima vezano uz glazbu, zatražiti pomoć ako je potrebna i biti otvoreniji prema nastavnicima kako bi se stvorio odnos povjerenja i zajednički planirao tijek rada, te rješavati zadatke i probleme s kojima se susreću u radu.
- c. Treća skupina prijedloga odnosi se na potrebu da učenici više slušaju klasičnu glazbu, odlaze na koncerte, na glazbene nastupe drugih učenika, seminare te da posvećuju više vremena istražujući glazbu, što je danas vrlo dostupno jer to omogućuje suvremena tehnologija više nego ikad prije.

Uprava glazbene škole

Najmanje je nastavnika glazbenih škola (N=60) koji su davali svoje prijedloge što bi uprava glazbene škole mogla činiti kako bi podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi (Tablica 8).

Tablica 8. Odgovori na pitanje što bi uprava glazbene škole mogle činiti kako bi podržala i potpomogla uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi

Uprava glazbene škole trebala bi ...	f
a. ... organizirati više različitih glazbenih događanja.	22
b. ... poboljšati materijalne uvjete u školi.	12

- c. ... više financijski podržavati učenike koji žele ići na natjecanja. 10
 - d. ... djelovati na poboljšanje psihološke klime u školi. 9
 - e. ... više surađivati s općeobrazovnom školom. 7
 - f. ... raditi na popularizaciji glazbene škole. 7
-

- a.** Uprava škole mogla bi djelovati na veću uspješnost učenika tako što će organizirati izlete učenika na koncerte, opere, balete, mjuzikle i slične kvalitetne glazbene priredbe vrsnih glazbenika te u suradnji s drugim glazbenim školama dogovoriti gostovanja zbora i orkestra jer se učenici vesele prigodama druženja i doživljaju glazbe u uvjetima koji nisu školski, a to za njih može biti nagrada za uloženi trud. Uprava škole trebala bi organizirati više nastupa, smotri, susreta s drugim školama, glazbenih radionica i gostovanja kako bi što više učenika što češće imalo mogućnosti za nastupe, organizirati seminare i manje projekte u koje će se uključiti učenici te ostvariti veće sudjelovanje škole u životu lokalne zajednice.
- b.** Nastavnici misle kako bi se uprava trebala izboriti za bolje materijalne uvjete u glazbenoj školi; od prostornih uvjeta (učionice, koncertna dvorana), nabave kvalitetnih instrumenata, knjiga i druge opreme za nastavu, do ulaganja u dekoraciju škole kako bi prostor bio privlačniji učenicima.
- c.** Uprava škole trebala bi osigurati pokrivanje troškova učenika i njihovih nastavnika koji idu na različita natjecanja, ne samo ona u organizaciji Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga, financijski poduprijeti učenike u odlascima na seminare, smotre i edukacije te uvesti nagrađivanje učenika i nastavnika koji su najviše napredovali.
- d.** Nadalje, uprava škole trebala bi se pobrinuti za kvalitetu psihološke klime koja vlada u školi poticanjem međusobnog uvažavanja nastavnika, suradnje, zajedništva i kvalitetnog rješavanja eventualnih sukoba. Podizanje kvalitete ozračja u školi postiglo bi se i osluškivanjem prijedloga nastavnika, izbjegavanjem favoriziranja pojedinih nastavnika ili čak čitavih odsjeka, poticanjem nastavnika na stalno metodičko usavršavanje u skladu s mogućnostima svakog pojedinog nastavnika i pohvaljivanjem onih nastavnika koji ulažu veći trud i teže tome da što više doprinesu napretku učenika, škole i općem zadovoljstvu u školi.

- e. Nastavnici misle kako bi bilo dobro da uprava omogući što bolji raspored nastave kako bi učenici lakše uskladili raspored općeobrazovne škole, glazbene škole, vježbanja i drugih obveza. Nadalje, uprava glazbene škole trebala bi više surađivati s općeobrazovnom školom kako bi se pomoglo učenicima, ali i organiziralo priredbe i projekte koji će omogućiti da učenici koji pohađaju glazbenu školu dobiju priliku za promoviranje svoga rada. Na taj bi se način učenicima pokazalo da se njihov trud cijeni i u općeobrazovnoj školi.
- f. Uprava bi trebala raditi na popularizaciji glazbene škole i bavljenja glazbom kako bi se povećao interes djece za upis u glazbenu školu.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOŠ)

Nastavnici glazbenih škola (N=94) dopisali su svoje prijedloge što bi MZOŠ moglo učiniti kako bi podržalo i potpomoglo uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi (Tablica 9).

Tablica 9. Odgovori na pitanje što bi MZOŠ moglo učiniti kako bi podržalo i potpomoglo uspješnost učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi

MZOŠ bi trebalo ...	f
a. ... osuvremeniti plan i program glazbene škole.	42
b. ... uvesti načine vrednovanja pohađanja glazbene škole u sustavu obrazovanja.	33
c. ... više financijski podržati sustav glazbenog obrazovanja.	13
d. ... provesti reformu glazbeno-obrazovnog sustava.	11

- a. Mišljenja nastavnika o tome čime bi MZOŠ moglo pridonijeti većoj uspješnosti učenika u specijalističkom glazbenom obrazovanju u najvećoj se mjeri odnosi na promjenu nastavnog plana i programa. Promjena nastavnog plana i programa trebala bi zadovoljiti dva osnovna kriterija. Prvi je da se umjesto sadašnjeg plana i programa naprave dva programa, jedan za darovite učenike koji će postati glazbeni profesionalci i drugi za učenike koji će postići razinu glazbenog obrazovanja za amatersko bavljenje glazbom. Drugi kriterij odnosi se na veću slobodu nastavnika u izboru skladbi koje će učenici svirati kako

bi se omogućio individualizirani pristup učeniku i osuvremenjivanje glazbenih sadržaja u programu. Promjene koje bi pridonijele boljem planu i programu glazbene škole i sustavu glazbenog obrazovanja koje su predložili nastavnici u skladu su s prijedlozima koje su dali učenici srednje glazbene škole u istraživanju koje je proveo Brđanović (2019).

- b. Nastavnici predlažu ministarstvu da uvede bodovanje za pohađanje osnovne glazbene škole i sudjelovanje na natjecanjima mladih glazbenika pri upisu u srednju školu jer učenici ulažu ogroman trud u pohađanje dviju škola. Na taj bi se način učenicima pokazalo da društvo vrednuje njihov trud, što bi moglo pomoći kao motivacija u krizama koje nastupaju tijekom višegodišnjeg glazbenog obrazovanja.
- c. Ministarstvo bi trebalo ulagati veća sredstva u glazbeno obrazovanje ulaganjem u školske prostore i opremu, financirati različite projekte, promijeniti zakon o donacijama i stipendirati učenike.
- d. Nastavnici su dali i konkretne prijedloge za reformu glazbene škole kao što su izmjene obveza učenika koje uređuju ispisivanje učenika usred školske godine, povećanje tjednog broja sati za iznimno talentirane učenike, urediti stanje s korepeticijama te drugi pojedinačni konstruktivni prijedlozi. Zato nastavnici inzistiraju da u potrebnoj reformi i promjenama plana i programa obvezno sudjeluju nastavnici iz prakse koji najbolje poznaju odgojno-obrazovni sustav, kako funkcionira, koji su problemi i kako bi ih se moglo riješiti.

Zaključak

Istraživanjem se htjelo rasvijetliti pitanje čimbenika uspješnosti učenika u glazbenim školama u Hrvatskoj iz perspektive nastavnika glazbe te prikupiti njihove prijedloge za veću podršku sudionika odgojno-obrazovnog procesa uspješnosti učenika u osnovnoj i srednjoj glazbenoj školi.

Rezultati ovoga istraživanja upućuju na motive zbog kojih učenici upisuju glazbenu školu u Hrvatskoj među kojima se izdvajaju intrinzični (želja za učenjem sviranja/pjevanja, radoznalost i ljubav prema glazbi) i socijalni (utjecaj roditelja i obitelji te vršnjaka i prijatelja koji pohađaju glazbenu školu). Motivacija prilikom upisa u glazbenu školu tek je početak motivacijskih procesa koji se odvijaju tijekom dugogo-

dišnjeg glazbenog obrazovanja, a izuzetno su važni jer glazbeno obrazovanje zahtijeva iznimnu posvećenost i veliko ulaganje truda.

Glazbeno obrazovanje složen je odgojno-obrazovni proces koji uz preduvjete bilo kojeg drugog odgojno-obrazovnog konteksta treba zadovoljiti i posebne preduvjete postizanja glazbene izvrsnosti, što čini specifičan sklop čimbenika koje se ovim istraživanjem željelo rasvijetliti. Nastavnici koji rade u glazbenim školama u Hrvatskoj misle kako su najvažniji čimbenici uspješnosti učenika u glazbenom obrazovanju:

- a. podrška roditelja i obitelji,
- b. kvalitetna komunikacija nastavnika i učenika te
- c. količina i kvaliteta samostalnog vježbanja učenika.

Kada se usporede prijedlozi koje su dali nastavnici kako bi se podržala i potpomogla uspješnost učenika u glazbenim školama s čimbenicima koje su vrednovali, može se uočiti značajan doprinos nastavnika glazbenih škola otkrivanju poteškoća u glazbeno-obrazovnom sustavu te u njihovom rješavanju kako bi se pomoglo učenicima i poboljšalo obrazovanje u glazbenim školama u Hrvatskoj. Roditelj je važan sudionik uspješnosti svoga djeteta u glazbi, a njegova se uloga ispunjava uključenošću i zanimanjem za glazbeno obrazovanje djeteta te poticanjem djeteta na vježbanje i kontroliranjem njegovog vježbanja. Kako bi roditelj znao biti primjerena podrška djetetu koje pohađa glazbenu školu, potrebno je više surađivati s nastavnicima u glazbenoj školi. Metodičke kompetencije nastavnika preduvjet su kvalitetne nastave i trebale bi se kontinuirano nadograđivati, pri čemu bi trebalo posvetiti pozornost individualiziranom pristupu učeniku. Nastavnikove psihološko-pedagoške kompetencije trebale bi podržati kvalitetnu komunikaciju nastavnika i učenika i povećati psihološku podršku učeniku. Dakako, većim učeničkim ulaganjem truda u kvalitetno samostalno vježbanje ostvaruje se osnovni preduvjet glazbene uspješnosti. Motivacija učenika za vježbanje složena je i varira tijekom višegodišnjeg glazbenog obrazovanja te se osim većeg i kvalitetnijeg angažiranja roditelja i nastavnika može povećati nadolazećim nastupom. Uprava škole s nastavnicima treba se angažirati kako bi organizirala što više prilika za javni nastup učenika, ali i podržala one učenike koji žele ići na natjecanja. Inspirativnim za učenike mogu biti i odlasci na koncerte i druge glazbene priredbe vršnih glazbenika, za što je potrebna podrška uprave škole, ali još više nastavnika koji takve aktivnosti trebaju organizirati izvan nastave. Važan

čimbenik glazbenog obrazovanja jest i program glazbene škole kojega bi ministarstvo trebalo osuvremeniti, kao i sustav glazbenog obrazovanja koji treba reformu.

Rezultati ovog istraživanja mogu biti poticaj budućim istraživanjima motivacije učenika koji pohađaju glazbenu školu u suvremenim okolnostima te svakog pojedinačnog čimbenika glazbene uspješnosti na koje su uputili nastavnici glazbenih škola kao i njihove međusobne povezanosti. Također, rezultati i zaključci ovoga istraživanja mogu biti pokazatelj trenutačnih poteškoća glazbenog obrazovanja te smjernica nastojanjima za njihovo rješavanje kako bi se glazbeno obrazovanje u Hrvatskoj učinilo kvalitetnijim i pristupačnijim novim generacijama djece.

Literatura

- Alač, Tanja (2011), »Utjecaj okolinskih faktora na motivaciju učenika glazbene škole«, *Tonovi*, 26(2), str. 42–76.
- Aróstegui, José Luis (2016), »Exploring the global decline of music education«, *Arts Education Policy Review*, 117(2), str. 96–103. <https://doi.org/10.1080/10632913.2015.1007406>
- Asmus, Edward P. (2021), »Motivation in music teaching and learning«, *Visions of Research in Music Education*, 16(5), Article 31. Dostupno na: <https://digital-commons.lib.uconn.edu/vrme/vol16/iss5/31> [20.5.2023.]
- Bachowska, Monika (2021), »The role of the family in the child's musical development«, *The Person and the Challenges*, 11(1), str. 201–216. <http://dx.doi.org/10.15633/pch.3891>
- Bačlija Sušić, Blaženka i Županić Benić, Marijana (2017), »Different teaching methods in music education and achievement motivation«, u: Gómez Chova, Luis, López Martínez, Antonia i Candel Torres, Ignacio (ur.), *ICERI2017 Proceedings 10th International Conference of Education, Research and Innovation*, Sevilla, Spain: IATED Academy, str. 6742–6751.
- Bogunović, Blanka (2008), *Muzički talenat i uspešnost*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Bogunović, Blanka (2021), »Parental contribution to motivation and practice at the beginning years of instrumental tuition for the musically gifted«, u: Vidulin, Sabina (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 7*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 419–435.
- Brdanović, Davor (2019), »Očekivanja učenika od obrazovanja u glazbenoj školi«, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, 30, str. 639–663. <https://doi.org/10.21857/yq32oh4rp9>

- Comeau, Gilles i Huta, Veronika (2015), »Addressing common parental concerns about factors that could influence piano students' autonomous motivation, diligence, and performance«, *Intersections*, 35(1), str. 27–52. <https://doi.org/10.7202/1038943ar>
- Creech, Andrea (2016), »The role of the family in supporting learning«, u: Hallam, Susan; Cros, Ian i Thaut, Michael (ur.), *The Oxford Handbook of Music Psychology*, Oxford University Press, str. 493–508.
- Cremschi, Alejandro M.; Leger, Elizabeth; Smith, Nathan i Ilinykh, Ksenia (2015), »Students who quit music lessons. Recent research and recommendations for teachers«, *MTNA e-Journal*, 6(3), str. 15–26.
- Davidson, Jane i Scutt, Sarah (1999), »Instrumental learning with exams in mind: A case study investigating teacher, student and parent interactions before, during and after a music examination«, *British Journal of Music Education*, 16(1), str. 79–95. <https://doi.org/10.1017/S0265051799000169>
- De Giuli, Valeria; Zecchin, Roberto; Corain, Livio i Salmaso, Luigi (2014), »Measured and perceived environmental comfort: Field monitoring in an Italian school«, *Applied Ergonomics*, 45(4), str. 1035–1047. <https://doi.org/10.1016/j.apergo.2014.01.004>
- Dingle, Genevive A.; Sharman, Leah S.; Bauer, Zoe; Beckman, Emma; Broughton, Mary; Bunzli, Emma; Davidson, Robert; Draper, Grace; Fairley, Sheranne; Farrell, Calyn; Flynn, Libby Maree; Gomersall, Sjaan; Hong, Meng Xun; Larwood, Joel; Lee, Chiyin; Lee, Jennifer; Nitschinsk, Lewis; Peluso, Natalie; Reedman, Sarah Elizabeth; Vidas, Dianna; Walter, Zoe C. i Wright, Olivia Renee Luise (2021), »How do music activities affect health and well-being? A scoping review of studies examining psychosocial mechanisms«, *Frontiers in Psychology*, 12, 713818. str. 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.713818>
- Evans, Paul (2016), »Motivation«, u: McPherson, Gary E. (ur.), *The Child as a Musician. A handbook of musical development*, Oxford University Press, str. 325–339.
- Frontczak, Monika i Wargocki, Pawel (2011), »Literature survey on how different factors influence human comfort in indoor environments«, *Building and Environment*, 46(4), str. 922–937. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2010.10.021>
- Hallam, Susan (2002), »Musical motivation: Towards a model synthesising the research«, *Music Education Research*, 4(2), str. 225–244. <https://doi.org/10.1080/1461380022000011939>
- Hallam, Susan; Papageorgi, Ioulia; Varvarigou, Maria i Creech, Andrea (2021), »Relationships between practice, motivation, and examination outcomes«, *Psychology of Music*, 49(1), str. 3–20. <https://doi.org/10.1177/0305735618816168>
- Ilari, Beatriz (2018), »Musical parenting and music education: Integrating research and practice«, *Update: Applications of Research in Music Education*, 36(2), str. 45–52. <https://doi.org/10.1177/8755123317717053>

- Jørgensen, Harald i Hallam, Susan (2016), »Practising«, u: Hallam, Susan; Cross, Ian i Thaut, Michael (ur.), *The Oxford Handbook of Music Psychology*, Oxford University Press, str. 449–462.
- Lehmann, Andreas C.; Sloboda, John A. i Woody, Robert H. (2007), *Psychology for Musicians – Understanding and acquiring the skills*, NY: Oxford University Press, Inc.
- Lorenzo Socorro, Sonia; Escandell Bermúdez, María Olga i Castro Sánchez, José Juan (2015), »Teachers’ opinions of student dropout from formal music education centres of the Canary Islands«, *Music Education Research*, 18(3), str. 295–304. <https://doi.org/10.1080/14613808.2015.1095719>
- McPherson, Gary E. (2000), »Commitment and practice: Key ingredients for achievement during the early stages of learning a musical instrument«, *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 147, str. 122–127.
- McPherson, Gary E.; Davidson, Jane W. i Evans, Paul (2016), »Playing an instrument«, u: McPherson, Gary E. (ur.), *The Child as a Musician. A handbook of musical development*, Oxford University Press, str. 401–421.
- Mičija Palić, Martina i Vasilj, Denis (2021), »Stavovi učenika o pohađanju glazbene škole u kontekstu održivosti glazbeno-obrazovnog sustava«, u: Dobrota, Snježana; Tomaš, Suzana; Restović, Ivana; Maleš, Lada; Bulić, Mila; Jakupčević, Eva i Blažević, Ines (ur.), *Zbornik radova Međunarodna znanstvena konferencija 12. dani osnovnih škola Krug od znanosti do učionice*, Split: Filozofski fakultet, str. 169–182.
- [MZO] Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH (2023), *Školski e-Rudnik*. Dostupno na: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiM2Q1NjVmZDEtM-GUyMy00MDBiLTkzYWItYjBhMTA3MDFlOWUxIiwidCI6IjJmTFjYm-NjLWI3NjEtNDVhYi1hOWY1LTRhYzYzZTk0ZTFkNCIsImMiOiJh9> [2. 3. 2024.]
- [MZOŠ] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH (2011), *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH.
- [MZOŠ-HDGPP] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga (2006), *Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga.
- [MZOŠ-HDGPP] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga (2008), *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa – Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga.
- Nikolić, Lidija; Šenk Gergorić, Ivana i Berać-Jozić, Marija (2023), »Mišljenja nastavnika o odustajanju učenika osnovne i srednje glazbene škole u Hrvatskoj«, *Nova prisutnost*, XXI (1), str. 179–194. <https://doi.org/10.31192/np.21.1.11>
- Oliveira, António; Ribeiro, Fabiana Silva; Ribeiro, Luísa Mota; McPherson, Gary i Oliveira-Silva, Patricia (2021), »Disentangling motivation within instrumen-

- tal music learning: A systematic review«, *Music Education Research*, 23(1), str. 105–122. <https://doi.org/10.1080/14613808.2020.1866517>
- Pavičić Vukičević, Jelena (2013), »Uloga implicitne teorije nastavnika u skrivenom kurikulumu suvremene škole«, *Pedagoška istraživanja*, 10(1), str. 119–131.
- Sanchez-Escribano, Eduardo; Gertrudix, Felipe i Bautista, Alfredo (2022), »Analyzing instrumental music education models: a four-dimension tool«, *Arts Education Policy Review*, <https://doi.org/10.1080/10632913.2022.2041139>
- Sichivitsa, Veronica O. (2007), »The influences of parents, teachers, peers and other factors on students' motivation in music«, *Research Studies in Music Education*, 29(1), str. 55–68. <https://doi.org/10.1177/1321103X07087568>
- Svalina, Vesna i Šimunović, Zrinka (2023), »Teachers' perspectives on music education in Croatian music schools«, *Music Education Research*, 25(5), str. 509–520. <https://doi.org/10.1080/14613808.2023.2258151>
- Škojo, Tihana i Jukić, Renata (2018), »Utjecaj verbalne i neverbalne dimenzije nastavne komunikacije na sklonost prema pojedinom nastavnom predmetu«, u: Radočaj-Jerković, Antoaneta (ur.), *Komunikacija i interakcija umjetnosti i pedagogije, Zbornik radova*, Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Umjetnička akademija u Osijeku, str. 468–482.
- Tucker, Olivia Gail (2017), »Positive teacher influence strategies to improve secondary instrumental students' motivation and perceptions of self«, *Update: Applications of Research in Music Education*, 36(3), str. 5–11. <https://doi.org/10.1177/8755123317733109>
- Uptis, Rena; Abrami, Philip C.; Brook, Julia i King, Matthew (2017), »Parental involvement in children's independent music lessons«, *Music Education Research*, 19(1), str. 74–98, <https://doi.org/10.1080/14613808.2016.1202220>
- Woody, Robert H. (2021), »Music education students' intrinsic and extrinsic motivation: A quantitative analysis of personal narratives«, *Psychology of Music*, 49(5), str. 1321–1343. <https://doi.org/10.1177/0305735620944224>

OPINIONS OF MUSIC SCHOOL TEACHERS ON THE FACTORS OF STUDENT SUCCESS IN MUSIC EDUCATION

Lidija Nikolić, Ivana Šenk Gergorić, Marija Berać-Jozić

The aim of this research is to identify the success factors of music students and to find out what the success of primary and secondary school students in the Republic of Croatia looks like. For the research, 153 music teachers working in primary and secondary music schools in 38 cities and municipalities in Croatia were surveyed. The results show that students most often enrol in music schools because they want to learn to play an instrument or sing, then because of parental encouragement or curiosity, and finally, as a rarer motivation for enrollment, the

love of music or the influence of peers who attend the music school. Teachers working in Croatian music schools believe that the most important success factors for music students are family and parental support, the quality of communication between teachers and students, and the time and quality of students' individual practicing.

Keywords: *musical disposition; public performance; motivation; music teacher; parents*